

הביצועים

מוכנה וארוזה, מדי קודמיו או מנהיגיו, מכריז להרגיש בכך, ובמילוא בני היכולת לבקר אותה, לבחון אותה, לחדש אותה.

א גאל הורביץ הוא הטיפוס המובהק של ביצועיסט כזה — וכל פעולותיו כשרהמשק מעידים על כך. יש לו מעלות רבות. הוא יודע לקבל החלטות ולבצע אותן. יש לו הביטחון העצמי של מי שאין בליבו ספקות. הוא מנסה את דבריו במילים בוטות ומשכנעות — "לחתוך בבשר החי", "שמור על הלירה שלך", ועוד ועוד. הוא ביצע שורה של מביצעים, שהוכיחו כי יש לכלי כלה הישראלית מפקד נמרץ; ביטול סובסידיות, צימצום האשראי, האטה, יצירת כטיאבטלה.

ה השאלה היא: האם יש לכל המעשים האלה מכה משותף, בצורת השקפה כלכלית וחברתית מדריכה? האם הם מבטאים תוכנית-אב, המסוגלת לשקם את החברה והמשק?

שאלות מסוג זה יעוררו אצל הורביץ ואנשיו תמיהה כנה. איזה מין שאלות בטלות הן אלה? הרי הכל ברור. מה הטעם להתווכח על היעדים, כאשר אלה ברורים ומובנים מאלהים? לדעתם, היעדים היו מובנים גם בימי יהושע רבינוביץ ושימחה ארליך. הצרה לא היתה אז שאין יעדים ברורים. הצרה היתה אז, לדעתם, שלא היתה הי יכולת לבצע. לא היה מפקד נמרץ, בעל כוחי החלטה וכושר-ביצוע.

בקיצור: לא היה ביצועיסט. עכשיו יש. והנה התחילו העניינים לזוז.

ה עניינים זזים. אך האם הם זזים בכיוון הנכון. והאם הם זזים כיכוד בכיוון ברור כלשהו? אפשר לפקפק בכך. כי במציאות, היעדים אינם ברורים כלל וכלל. התפיסות המקובלות התיישבו מזמן ונפשו חו את נישמתם. התיאוריות החברתיות-כלכליות, המייו באות מחוץ-לארץ והתמקבלות כאן כמובנות-מאליהן, התיישבו ונכללו שם מזמן — וגם לולא כך, אין הן רלי ווגטיות למציאות המיוחדת של ישראל.

יש מעשים של הורביץ שאפשר לחייב אותם — כגון האמצעים החדשים למילחמה בהון השחור (אם אכן יבוצעו). יש מעשים שלו שאפשר לשלול אותם — כגון הכבדת העול על השכירים והשכבות הזקוקות לסעד. יש מעשים שלו שאי-אפשר לחייבם או לשללם, מפני שאין להם תוכן של ממש — כגון החלפת הכסף. אך כל התייחסות למעשה זה או אחר — חיובי, שלילי או ניטרלי — אינה נוגעת ללב העניין.

ב העניין מצוי בשאלות. הנשמעות בחריפות גור ברת והולכת בפי אנשי-כלכלה ובעלי-מחשבה, לרוב בשיחות פרטיות: האם האיש יודע מה הוא עושה? האם יש לו רעיון מדרך לקימום הכלכלה הישראלית, תוכנית לטווח-ארוך — או שהוא מאלתר, תוך כדי גי שוש באפלה?

אם ייפלטו המוני עובדים מן המשק, אם יתמוטטו מיפעלים וענפים שלמים — האם יודע האיש כיצד לבי גות במקומם מיפעלים וענפים חדשים, אשר יקלטו את העובדים בטרם ירדו מן הארץ? בקיצור: האם "החיתוך בכשר החי" הוא ניתוח מחושב, שבא לסלק כיריאמו אבר נגוע, על פמך אכחנה בטוחה — או שהאיש חותך פה ושם, מתוך אמונה שהכאב עצמו הוא דבר טוב?

ז ר וייצמן — ביצועיסט לשעבר, שאופקו הת רחבו ב-27 החודשים האחרונים, ושנדמה כי אימץ לפחות אינטואיטיבית חזון חדש — האשים לא מכבר את ייגאל הורביץ בכך שהוא עושה לציבור "מרה שחורה".

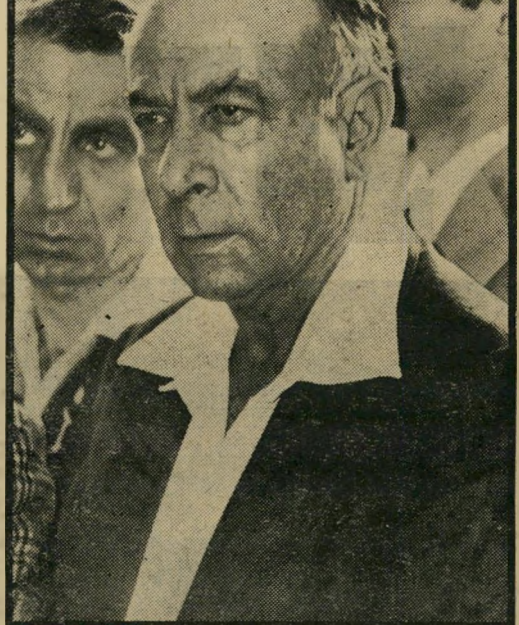
יש בכך מן האמת. מנהיג אמיתי יכול — ואכן צריך בשעת-הצורך — לתבוע מן הציבור, דם, דמעות ודעה. אך הציבור יילך אחריו רק אם הוא חש כי המנהיג יודע את אשר הוא עושה, שהקורבן של היום מוביל אל עולם יותר טוב, שהמאמץ הנדרש הוא חלק מביצע לאומי גדול להגשמת חזון חדש. יצירת סאניקה לשמה, המרפה את הידיים, אינה מועילה לאיש.

הורביץ לא הצליח ליצור אמונה כזאת. דבריו הברו טים, אישיותו הסימפאטית, מעשיו הנמרצים — כל אלה גם יחד לא הצליחו לגנוע בלב הציבור את ההרגשה כי הנה יש מנהיג, שאפשר ללכת אחריו באש ובמים, לה צות את יסרפו ולגודר במידרב, מפני שהוא רואה בעיי גירוחו את הארץ המובטחת. כהעדר אמונה כזאת, לא תעזור גם החלפת הלירה המוסכנה בשקל החדש. איננו זקוקים לאותה הגברת בשינוי האדרת. דרושה גברת אחרת.

אמנם, גולדה לא היתה חזקה באמת. הכוח שלה היה כוחה המדומה של הנוקשות המוחלטת, הפרימיטיבית, הסטאטית. אך גולדה סימלה את התפיסה הישנה, את החזון הבן-גוריוני, את הסמכות של סיסמות ומליצות שהפכו מקודשות.

הביצועיסטים הצעירים נכנעו לגולדה, בשם שנכנעו לבן-גוריון. דבריה, כדבריו, היו להם בתורה מסינים. לא עקה על דעתם להרחיק אהי ריהם, ולא כל שכן לכפור בהם.

הדברים היו מובנים מאליהם. היעדים הגדולים היו נתונים. בדיקתם מחדש נראתה כעבודה לבטלה, כביובו זמן. הדברים היו זקוקים לביצוע. הם קראו לביצועיסטים. יתכן שתופעה זו היתה בלתי-נמנעת, נוכח ממדיו הירואיים של דור האבות, שגימדו את דור הבנים. אם לקה דור הבנים במין סירוס רוחני, לא היתה זאת אשמת ההורים.

ייגאל הורביץ: כמה שוקל השקל?
אם ביכוד ניתן לדבר בחקשר זה על אשמה, היא היתה נחלת הבנים עצמם.

ד ור הפלמ"ח העמיד שורה שלמה של אישים מרשיי מים, שכל ציבור היה מתברך בהם. איש מושך ואינטליגנטי כמו יגאל אלון. מוח מנתח כמו יצחק רבין. טיפוסים כנים ומעשיים כמו מאיר עמית.

לכודם יש תכונה משותפת אחת: הם היו ונשארו מס' 2. איש מהם לא הגיע מעולם למעמד של מס' 1.

דיין ואלון התקרבו מדי פעם לראשות-הממשלה. אך בכל פעם, בהגיעם אל הסף, נסוגו. היה נדמה כאילו כוחות טמירים חוסמים את דרכם. אך המיכשול האמיתי היה בתוכם פנימה. הפחד מפני האחריות העליונה גרם להם לעשות מעשי-כשל, שהרחיקו אותם מן השלטון העליון. מיקרהו של רבין מעניין במיוחד. להלכה הגיע ל-שילטון העליון, אך בהגיעו לשם, הוא נשאר מס' 2. בהעדר מס' 1, התמוטטה ממשלתו.

החברד בין מס' 1 ומס' 2 הוא כהברד בין המנהיג ובין הביצועיסטים. מס' 1 נושא את החזון, המכתיב את היעדים. מס' 2 מבצע. הביצועיסט מושנע שהוא איש "פרגמטי", הבו לתי אוריות, העושה "מה שצריך לעשות". נדמה לו שאין לו השקפת-עולם, ועל אחת כמה וכמה שאין לו "אידיאולוגי יה" (בלשונו) זוהי ביכלל מילה גסה). אך מובן שאין אדם בלי אידיאולוגיה. כל אדם, והיה גם גדול הציניקאים, פועל על פי מערכת-ערכים. אחרת לא יכול היה לתפקד.

אדם שנדמה לו שאין לו השקפת-עולם, מעיד על עצמו רק שהוא קיבל את השקפתו, כשהוא

א ני מודה שאני מחבב את ייגאל הורביץ. אך זאת בושה. איך אפשר שלא לחבב אותו? הוא טיפוס. כולו מיקשה אחת. אותנטי. הוא גבר לעניין. בלי חוכמות. איש הגון. המאמין במה שהוא עושה. יש לו חושי-הומור משלו. ארצי. בלי עידון, אך גם בלי זדון.

הוא הדוגמה הטובה ביותר לאותו סוג של ישראלי שהדבקנו לו בשעתו תואר מיוחד: ביצועיסט.

ה ביצועיסט הוא אדם בעל מעלות רבות. מעלותיו הן גם מיגרעותיו. יש לו כוח, ובכוחו זה טמונה חולשתו. הביצועיסט יודע לעשות דברים. להפעיל בני-אדם ולתאם את מאמציהם. לעורר אצל פקדיו את הרצון לעבוד למענו. למנוע מעמיתו ומן הממונים עליו להפריע לו. הביצועיסט יודע לנתח את היעד, ולמצוא את השיטות הנכונות כדי להגיע אליו. הוא יודע להאציל סמכויות, להקטיב לעצמו, להנחות עבודת-צוות. יתכן שאינו חזק בתיכנון, אך הוא יודע ל-אלתר, "לעשות סדר בכרדק".

הוא יודע לפשט עניינים מסובכים, לסלק מליצות בומבסטיות, להסביר מה יש לעשות, לשכנע את החברה להטות שכם. אמור לו מה יש לבצע — והוא יבצע את זאת על הצד היותר טוב. הוא מסוגל לעשות כל דבר, מילבד אחד: לקבוע מה יש לבצע.

פ הרי על כן הוא ביצועיסט — וביצועיסט בילבד. הביצועיסט אינו מנהיג. הוא מבצע את הוראותיו של מנהיג. המנהיג רואה את היעד. הביצועיסט ממפל בעצים — נוטע, מגדל, גוזם, כורת. הכז לפי הצורך.

המנהיג רואה נגד עיניו תמונה שלמה. תמונת המציאות שהוא מבקש ליצור. קיראו לזה "חזון". קיראו לזה "השקפת-עולם". קיראו לזה "תפיסה". הוא רואה העניין הכולל. את המוקד שבו מתקשרים כל התפקידים המעשיים ומשתלבים במאמץ כולל. מי שיש לו חזון, יכול להרים את התמונים מעל למציאותם היומיומית האפורה, להפיח בהם רוח שזי התלהבות, לקרוא להם למעשים הירואיים.

המנהיג הוא המצביא של כל כוחות החברה. היודע לאן הוא מוביל. הביצועיסטים הם האלופים, מפקדי האגודות, הפועלים על פי התוכנית הכוללת — גם מבלי להבין אותה. די להבין את תפקידם שלהם, ולבצע אותו בכישרון ובעילנות. הביצועיסט ממלא תפקיד חיוני. הוא נכס יקר. כת נאי שיש מנהיג הקובע לו את היעדים.

ש מוזם של הביצועיסטים הישראליים, בני דור הרי פלמ"ח, הם גדלו תחת כנפיו של מנהיג כזה. דויד בן-גוריון.

אפשר להתווכח הרבה על חזונו ודרכו של "הזקן". ההיסטוריה עדיין לא גמרה את החשבון איתו. דרוש מרחק של עוד חמישים או מאה שנים לעריכת חשבון כזה. אך אין ספק כי לדויד בן-גוריון היתה תפיסה שלמה — לאומית וחברתית. תרבותית וכלכלית. החל באוריינטציה הבינלאומית וכלה בקיבוץ הגלויות בכל האמצעים, החל בניגולה המאבק נגד הלאומיות הערבית וכלה בבניין חברה בעלת אופי מסויים.

היו כמה קבוצות רעיוניות ששללו תפיסה זו, שהציגו לעומתה תפיסות אחרות. אך החזון הבן-גוריוני יצר קוני סנוס לאומי רחב מאד. וכמו כל תפיסה שהצליחה להשתלט על ציבור, היא נראתה כמובנת מאליה. כל כפייה בה נראתה כסטייה מטורפת, הנוגדת את השכל הישר. יתרו על כן, בן-גוריון היה איש חזק. מנהיג בעל אופי נוקשה, ששבר כל התנגדות. דור שלם של ביצועיסטים ישראליים גדל בצילו של איש זה. לפי סיסמת-הבחירות שכבשה בשעתו את לב הרבים, הם "אמרנו לך לזקן". איש לא אמר "כן לזקן" ביתר דהט והתי מספרות מאשר ייגאל הורביץ.

ג אם כאשר הודח בן-גוריון, לא נעלם צילו של "דור האבות", שקבע את החזון ואת התפיסה לצעירים, שנתבעו אך "לבצע". אחרי האונטרמצו של לוי אשכול, שנראה כאיש חדש (אך שהיה רחוק מזהירות כזה), בא תורה של מנהיגה חזקה חדשה, גולדה מאיר.